

Defter tasdikleri

07.12.2009 | Bumin Doğrusöz

Türk Ticaret Kanunu'nun 66. maddesine göre; her tacir ticari işletmesinin iktisadi ve mali durumunu, borç ve alacak münasebetlerini ve her iş yılı içinde elde edilen neticeleri tespit etmek maksadıyla bazı defterleri tutmaya mecburdur. Bu defterler tüzel kişi tacirler için, yevmiye defteri, defteri kebir, envanter defteri ve karar defteri şeklinde belirlenmiştir. Gerçek kişi tacirlerin tutması gereken defterler de karar defteri hariç, aynıdır. Kanun, bunların dışında tacirlere, işletmenin mahiyet ve önemine göre gerekli defterleri tutma yükümlülüğünü de yüklemiş ancak bu konudaki belirlemeyi ticari işletmelere bırakmıştır. Ticari defterlerin tasdiki konusunu daha önce de ele almıştık. Ancak içinde bulunduğumuz ayın, izleyen yıl kullanılacak defterler için tasdik dönemi olması sebebiyle tekrar aktaralım istedik.

Türk Ticaret Kanunu'nun 69. maddesinin 4884 sayılı kanunla değişen şekline göreyse;

- Şirket kuruluş aşamasında yukarıda belirtilen defterlerin kullanılmaya başlanmadan önce tacir tarafından ticari işletmenin bulunduğu yerin ticaret sicili memurluğuna veya notere ibraz edilerek tasdik ettirilmesi,

- Şirketin müteakip yıl defterleri ile kullanılması zorunlu diğer defterlerin ise Vergi Usul Kanunu'nun defterlerin tasdikine ilişkin hükümlerine göre tasdik ettirilmesi,

gerekmektedir.

Aynı madde hükmü uyarınca her tacir, tutmaya mecbur olduğu diğer defterlerle tutmak istediği defterlerin her birinin nevi ve mahiyetleriyle sayfa sayılarını gösteren iki nüsha beyannameyi bu defterleri kullanmaya başlamadan önce sicil memuruna vermeye mecburdur.

Öte yandan Ticaret Kanunu'nun 70. maddesinde bir yıl için tutulan yevmiye defterinin yeni senenin en geç ocak ayı sonuna kadar notere ibraz edilip son kaydın altına noterce "görölmüştür" sözü yazılarak mühür ve imza ile tasdik ettirilmesinin şart olduğu; 72. maddesinde ise envanter defterine geçirilen envanter ve bilançonun kurumlarda idare işlerine yetkili olan kişiler tarafından imza ve notere ibraz olunacağı, noterin yapacağı muamele hakkında yevmiye defteriyle ilgili tasdik hakkındaki 70. madde hükmünün uygulanacağı hükme bağlanmıştır. (Bu tasdik işlemleri uygulamada kapanış tasdikleri olarak adlandırılmaktadır. Defteri kebir içinse böyle bir uygulama öngörülmemiştir.)

Vergi Usul Kanunu, defterlerden "defteri kebir" için tasdik zorunluluğu öngörmemiştir. Bu defterin tasdik zorunluluğu Ticaret Kanunu'ndan gelmektedir. Aynı şekilde, "kapanış tasdiki", sadece ticaret hukuku açısından söz konusudur. Vergi hukukunda, defterlere kapanış tasdiki yaptırma yükümlülüğü yoktur. Dolayısıyla defteri kebirin tasdiksiz kullanılmasının veya defterlere kapanış tasdiki yaptırmamanın yaptırımı, sadece ticaret hukuku için söz konusudur, vergi mevzuatı bakımından bir yaptırım söz konusu değildir.

Defterlerin tasdik zamanı ise kanunun 221. maddesinde düzenlenmiş olup, maddenin 4884 sayılı kanunla değişen şekline göre; öteden beri işe devam etmekte olanların defterin kullanılacağı yıldan önce gelen son ayda (takvim yılı esasına tabi olan mükellefler aralık ayında, özel hesap dönemine tabi olanlarda ise hesap döneminden önce gelen son ayda) defterlerin tasdik ettirilmesi gerekmektedir.

Bu konuda duraksama yaratan konulardan birisi, TTK'nın 66'ncı maddesi gereği sermaye Őirketlerinin tutmak zorunda olduğu karar defterlerinin de her yıl tasdike tabi olup olmadığıdır. GeçmiŐte bu konuda bir tartiŐma da yaŐanmıŐtır. Bu defterin sadece kullanılmaya başlamadan önce bir defa tasdik ettirilmesi gerekli ve yeterlidir. Söz konusu defterlerin sayfalarının bitmesi halinde yeni bir defter tasdik ettirilir ve bitene kadar kullanılır. Yoksa bu defterin her yıl yeniden tasdik ettirilmesi veya ara tasdikinin yaptırılması söz konusu değildir. (Noterler Birliđi'nin 25.3.2004 tarih ve 15 sayılı genelgesi). Ayrıca bu husus, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı İç Ticaret Genel Müdürlüğü'nün 9.1.2004 tarih ve 599 sayılı yazısı ile TÜRMOB'a da bildirilmiŐtir.

Mükelleflerin, farklı adreslerde, farklı faaliyet kollarında faaliyetlerinin bulunması halinde, bu faaliyetlerin tek bir mükellefiyetle ilgili olması halinde, bütün iŐyerleri için bir defter tasdik ettirmeleri ve her faaliyeti bu defterin ayrı ayrı bölümlerinde izlemeleri gerekmektedir. Bu nedenle, farklı adreslerde, farklı konularda faaliyette bulunan mükelleflerin, farklı faaliyet kollarının da tek bir mükellefiyetle ilgili olması halinde, bu iŐyerlerinin her biri için ayrı defter tasdik ettirmeleri mümkün değildir (Noterler Birliđi'nin 2006/52 sayılı genelgesi).

Serbest bölgelerde gerçek veya tüzel kişi olarak ticari faaliyet gösteren kullanıcıların bilanço usulüne göre defter tutmaları zorunlu olup, diğer tam mükellefler gibi defterlerini tasdik ettirmeleri gerekmektedir. Serbest bölgelerde faaliyet gösteren Őubelerin de Őube hesaplarının izleneceği yasal defterlerini tasdik ettirerek kullanmaları gerekmektedir.

Tacirlerin kullanacakları defterleri süresinde tasdik ettirmeleri büyük önem taşımakta olup, tasdik yükümlülüğüne gerektiği gibi uyulmaması hem ticaret hukukunda hem de vergi hukukunda ayrı ayrı ağır yaptırımları gündeme getirebilmektedir.

Kaynak: Referans Gazetesi